

dS + DONDERDAG 14 MAART 2019 - CULTUUR EN MEDIA

<p> Salih Kilic </p>

© Salih Kilic

IS ER SOLIDARITEIT TUSSEN VREEMDEN DIE COLLECTIEF DE DOOD IN DE OGEN KIJKEN?

Hoe het is om samen te sterven

Sterven doe je alleen, klinkt het vaak. Maar wat als je samen met een groep onbekende mensen sterft? In een vliegtuig bijvoorbeeld? Het is het intrigerende opzet van de groepsperformance 'Dying together'. CHARLOTTE DE SOMVIELE

Het is een bizar fenomeen. Natuurrampen, terreuraanslagen, genocides of – zoals afgelopen weekend in - Ethiopië – een vliegtuigcrash maken dat wildvreemden plots het meest intieme moment van hun leven samen beleven: de dood. In het geval van de aanslagen van 22 maart zullen de namen van de slachtoffers voor altijd samen gegraveerd staan op de muur van het metrostation Maalbeek, ook al hebben ze elkaar nooit gekend. Ook de nabestaanden vormen ongewild een nieuwe gemeenschap die herdenkingen organiseert of journalisten toespreekt.

Het gegeven van die collectieve dood fascineerde de Nederlandse theatermaakster Lotte van den Berg. Tussen 2006 en 2009 was de dochter van voormalig poppenspeler Jozef van den Berg vaste regisseur bij het Toneelhuis in Antwerpen. Inmiddels leidt ze in Amsterdam het gezelschap Third Space, waar ze experimenteert met participatieve formats waarin het publiek een grote verantwoordelijkheid krijgt, zoals de gespreksperformance *Building conversation*.

Om het idee van een collectieve dood vorm te geven, ontwikkelde van den Berg een participatieve performance, waarbij je samen met vijftig tot tweehonderd andere deelnemers enkele situaties (her)beleeft waarin een grote groep mensen gelijktijdig sterft. In *Dying together*, deze week te zien op het festival Performatik, gaat het niet zozeer om het ervaren van je eigen dood – die blijft tenslotte onvoorstelbaar. Wel over de verhoudingen tussen mensen, die bloot komen te liggen of onverwacht veranderen op het moment dat het einde nadert. Met wie voel je je, gewild of ongewild, verbonden? Bij wie zoek je troost?

Crashpilot

‘Kan de dood in plaats van mensen uit elkaar te rukken hen ook samenbrengen?’

LOTTE VAN DEN BERG
Theatermaakster

Van den Berg entte de scenario's op echte catastrofes, zoals de eerste grote bootvluchtelingenramp voor de kust van Lampedusa in 2013 of de aanslag op de concertzaal Bataclan in 2015. Voor de vorm inspireerde ze zich op de methode van opstellingenwerk, zoals die gebruikt wordt in psychotherapie bij familietrauma's: daarin nemen mensen posities in de ruimte in om sociale verhoudingen te spiegelen en zo diepgewortelde patronen of blokkades te ontrafelen.

‘Met een rollenspel of dramatherapie heeft *Dying Together* niets te maken’, benadrukt Lotte van den Berg. ‘Ik noem het liever een vorm van fysiek denken. Eigenlijk draait de performance om de ethische vraag hoe je je met iemand wil verbinden en of de manier waarop we in het aanschijn van de dood met elkaar omgaan ons iets kan vertellen over de manier waarop we samenleven.’

Een andere case die Van den Berg verwerkte, is de crash van het Germanwings-vliegtuig in 2015, waarbij copiloot Andreas Lubitz moedwillig het toestel in de Franse Alpen liet neerstorten en de 149 inzittenden meenam in zijn dood. ‘In de media werd veel gespeculeerd over de motieven van Lubitz’, vertelt ze. ‘Velen dachten dat hij het voor de roem deed, maar zo eenvoudig kon het toch niet zijn? Ik vroeg me af: kunnen we Lubitz' zelfmoord ook niet zien als een wanhopige poging om zich alsnog met anderen te verbinden? Kan de dood, in plaats van mensen uit elkaar te rukken, hen ook samenbrengen?’

Nieuw DNA

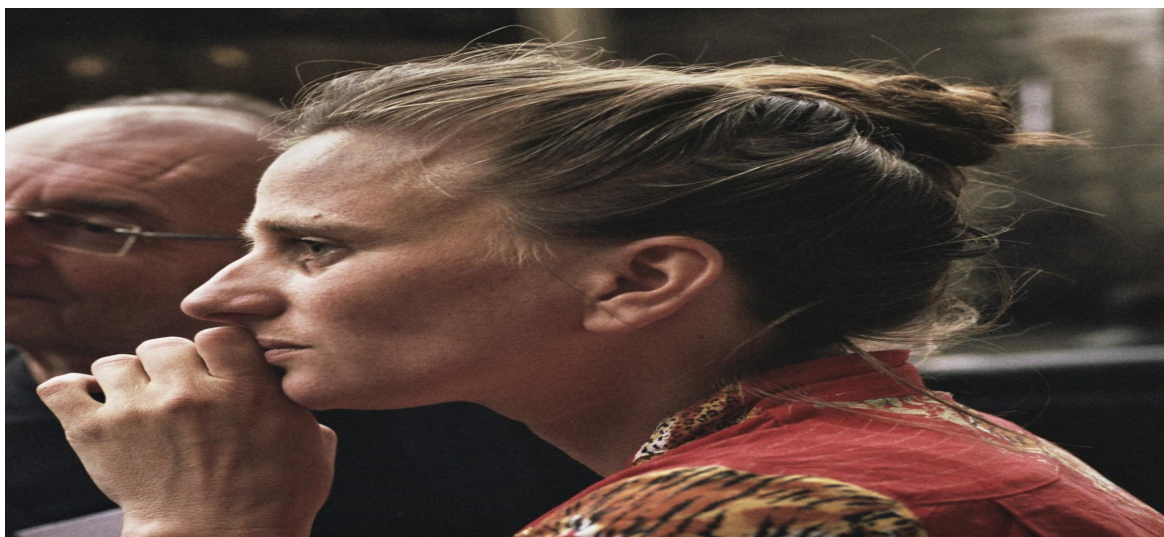
<p>Van den Berg inspireerde zich voor de vorm op een methode die in psychotherapie bij familietrauma's gebruikt wordt, en waarin mensen posities in de ruimte innemen om sociale verhoudingen te spiegelen. Salih Kilic</p>

Van den Berg inspireerde zich voor de vorm op een methode die in psychotherapie bij familietrauma's gebruikt wordt, en waarin mensen posities in de ruimte innemen **om sociale verhoudingen te spiegelen**. © Salih Kilic

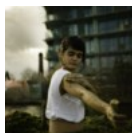
Een controversieel idee, beseft van den Berg, maar misschien ook hoopvol. 'De mensen die in het vliegtuig zaten, kwamen uit de hele wereld. Ze kenden elkaar niet, maar die gewelddadige daad heeft hun lot verzoend. Letterlijk. De Airbus is samen met de passagiers als confetti uit elkaar gespat. Een groot deel van de overblijfselen kon niet meer geïdentificeerd worden, dus werden ze begraven in een gemeenschappelijk graf. Er ontstond zelfs een nieuw DNA uit de vermenging van het genetisch materiaal van de slachtoffers.'

Van den Berg besluit: 'Hoe gruwelijk de context ook is en hoe moeilijk we het ook vinden om ons idee van individualiteit los te laten, de gedachte dat je na je overlijden bevrijd wordt van de grenzen van je lichaam en één wordt met je omgeving, is eigenlijk erg troostend.'

Deelnemen aan 'Dying together' kan op 16 en 17/3 in het Kaaitheater. De performance maakt deel uit van een bredere focus over verlies, rouw en rituelen tijdens het Performatik-festival. Meer info: www.kaaitheater.be

LEES MEER

28/02/2019 | 'In het Amazonewoud ruik je geen jungle meer, maar olie'
(http://www.standaard.be/cnt/dmf20190227_04214424)

daard.be/extra/static/c